

Przeszkody małżeńskie (według Kodeksu Prawa Kanonicznego)

Przeszkodą małżeńską w znaczeniu szerokim może być każda okoliczność, która mocą prawa Bożego lub ludzkiego nie pozwala na ważne lub godziwe zawarcie umowy małżeńskiej, czyli „wzięcie” ślubu. Przeszkodą małżeńską w znaczeniu ścisłym może być wspomniana okoliczność, która dotyczy bezpośrednio osoby zawierającej małżeństwo. Przedstawione zostaną przeszkody w sensie ścisłym i tylko te, które powodują nieważność związku małżeńskiego w momencie jego zawierania. Te przeszkody w Kodeksie Prawa Kanonicznego nazwano zrywającymi, wymienia się 12 takich przeszkód. Z uwagi na pochodzenie wyróżnia się przeszkody z prawa Bożego (impotencja, pokrewieństwo, istniejący węzeł małżeński) i z prawa kościelnego – będą nimi pozostałe przeszkody wymienione przez KPK. Od niektórych przeszkód, które są pochodzenia kościelnego (ludzkiego), można uzyskać dyspensę, czyli specjalne pozwolenie udzielane najczęściej przez biskupa diecezjalnego lub Stolicę Apostolską, i zawrzeć ważne małżeństwo sakramentalne.

1. Przeszkoda wieku

KPK postanawia, że nie może zawrzeć ważnego małżeństwa mężczyzna przed ukończeniem 16. roku życia i kobieta przed ukończeniem 14. roku. W Polsce, ze względu na ślub konkordatowy, ten wiek został ustalony na 18. rok życia zarówno dla kobiety, jak i dla mężczyzny, w uzasadnionych przypadkach kobieta może wstąpić w związek małżeński po 16. roku życia. Nie ma możliwości uzyskania dyspensy.

2. Przeszkoda niemocy płciowej

Małżeństwo z natury rzeczy jest nastawione na zrodzenie i wychowanie potomstwa. Mówiąc o zdolności do zawarcia związku małżeńskiego, ma się tu na uwadze między innymi zdolność do podejmowania aktów skierowanych do przekazania życia ludzkiego. „Niezdolność dokonania stosunku małżeńskiego, uprzednia i trwała, czy to ze strony mężczyzny czy kobiety, czy to absolutna czy względna, czyni małżeństwo nieważnym z samej jego natury”. Należy tu rozumieć niezdolność do współżycia przynajmniej jednej ze stron, nie o niezdolność do zrodzenia potomstwa. Niemoc płciowa nie musi być absolutna (niezdolność całkowita mężczyzny lub kobiety do współżycia); wystarczy, gdy jest względna (mężczyzna nie może współżyć z kobietą, z którą zawarł małżeństwo lub kobieta z poślubionym przez siebie małżonkiem). Przeszkoda niemocy płciowej pochodzi z prawa Bożego naturalnego (prawo wpisane w naturę ludzką) i wyklucza możliwość uzyskania dyspensy, czyli pozwolenia na małżeństwo.

3. Przeszkoda węzła małżeńskiego

Nieważnie usiłuje zawrzeć małżeństwo ta osoba, która jest związana węzłem poprzedniego małżeństwa, nawet niedopełnionego. Przeszkodę małżeńską stanowi tylko węzeł małżeński rzeczywiście istniejący. Przeszkoda węzła małżeńskiego pochodzi z prawa Bożego pozytywnego i nie ma możliwości otrzymania dyspensy. Węzeł małżeński ustaje przez śmierć współmałżonka, dyspensę papieską, stwierdzenie nieważności małżeństwa lub przywilej Pawłowy (gdy jedna ze stron przyjmuje chrzest w Kościele katolickim, a druga strona – nieochrzczona – ją opuszcza lub szykanuje tak, że dalsze wspólne życie staje się niemożliwe; w takim wypadku strona ochrzczona może zawrzeć nowy związek małżeński).

4. Przeszkoda różnej religii

„Nieważne jest małżeństwo między dwiema osobami, z których jedna została ochrzczona w Kościele katolickim lub została do niego przyjęta i nie odłączyła się od niego formalnym aktem, a druga nie jest ochrzczona”. Przeszkoda istnieje między osobą ochrzczoną w Kościele katolickim albo do niego nawróconą a osobą nieochrzczoną. Od tej przeszkody można uzyskać dyspensę pod warunkiem, że strona katolicka złoży oświadczenie (rękojmię), że gotowa jest nie porzucić wiary i przyrzeknie, że wszystkie dzieci zostaną ochrzczone i po katolicku wychowane. Druga strona, nieochrzczona, winna być powiadomiona o zobowiązaniach strony katolickiej.

5. Przeszkoda święceń

KPK stanowi, że „nieważnie usiłują zawrzeć małżeństwo ci, którzy otrzymali święcenia”. Obowiązek celibatu, podejmowany podczas święceń diakonatu, obejmuje trzy stopnie: diakonat, prezbiterat i episkopat. Tylko one są święczeniami. Celibat wprowadzony jako obowiązek dla przyjmujących wyższe święcenia jest przeszkodą zrywającą próbę zawarcia małżeństwa. Przeszkoda święceń ustaje na mocy dyspensy, zastrzeżonej Stolicy Apostolskiej.

6. Przeszkoda ślubu

KPK postanawia, że „nieważnie usiłują zawrzeć małżeństwo ci, którzy są związani wiecznym ślubem publicznym czystości w instytucie zakonnym”. Chodzi więc tu o ślub, czyli o świadomie i dobrowolnie uczynioną Bogu obietnicę. Przedmiotem ślubu, który stanowi przeszkodę, jest dozgonna czystość. Ślub złożony na pewien czas nie wywołuje przeszkody małżeńskiej. Musi to być też ślub publiczny, czyli złożony wobec prawowitego przełożonego kościelnego i w instytucie zakonnym. Dyspensy udziela tylko Stolica Apostolska.

7. Przeszkoda uprowadzenia

Według KPK „nie może być ważnie zawarte małżeństwo pomiędzy mężczyzną i kobietą uprowadzoną lub przetrzymywaną z zamiarem zawarcia z nią małżeństwa, chyba że później kobieta uwolniona od porywającego mężczyzny sama swobodnie wybierze to małżeństwo”. Przeszkoda powstaje, gdy kobieta jest porwana przemocą i zatrzymana w celu zawarcia małżeństwa oraz gdy zostanie ona zatrzymana przez mężczyznę z takim samym zamierzeniem. Jak długo kobieta uprowadzona jest pod władzą mężczyzny, tak długo nie może ona w sposób wolny wyrazić zgody na małżeństwo. Powinna być uwolniona od porywającego mężczyzny, znaleźć się w miejscu wolnym i bezpiecznym. Wtedy może wyrazić zgodę na małżeństwo i przeszkoda przestaje mieć miejsce. Możliwa jest dyspensa, jeśli decyzja kobiety uprowadzonej została podjęta w sposób wolny.

8. Przeszkoda występku

KPK postanawia, że „kto ze względu na zawarcie małżeństwa z określoną osobą zadaje śmierć jej współmałżonkowi lub własnemu, nieważnie usiłuje zawrzeć to małżeństwo”. Dalej czytamy: „Nieważnie również usiłują zawrzeć małżeństwo ci, którzy poprzez fizyczny lub moralny współudział spowodowali śmierć współmałżonka”. Chodzi tu o zabójstwo współmałżonka osoby, z którą ktoś pragnie zawrzeć małżeństwo lub zabójstwo własnego współmałżonka w celu poślubienia określonej osoby. Przestępstwo to wymaga świadomego działania strony lub stron i musi być ono dokonane osobiście lub przy pomocy kogoś innego (zlecone zabójstwo). Przeszkodą nie jest usiłowanie dokonania zabójstwa lub zabójstwo chybione. Dyspensa od przeszkody występku zastrzeżona jest Stolicy Apostolskiej.

9. Przeszkoda pokrewieństwa

Pokrewieństwo to bliski związek zachodzący pomiędzy osobami, oparty na wspólnocie krwi, na skutek pochodzenia od siebie lub od wspólnych przodków. Powstaje on, gdy ktoś przychodzi na świat z rodziców będących w związku małżeńskim lub poza nim. W KPK czytamy: „W linii prostej pokrewieństwa nieważne jest małżeństwo między wszystkimi wstępnymi i zstępnymi, zarówno prawego pochodzenia, jak i naturalnymi. W linii bocznej nieważne jest aż do czwartego stopnia włącznie. Przeszkoda pokrewieństwa nie zwielokrotnia się. Nigdy nie zezwala się na małżeństwo, jeśli istnieje wątpliwość, czy strony są spokrewnione w jakimś stopniu linii prostej lub w drugim stopniu bocznej”. Należy wyjaśnić przy ustalaniu stopnia pokrewieństwa, że wspólny przodek oznacza parę ludzką lub tylko jedną osobę, od której krewni bezpośrednio pochodzą. Przez „linię” należy rozumieć szereg osób, które pochodzą od jednego przodka. Według KPK linia może być prosta lub boczna. W linii prostej osoby pochodzą bezpośrednio od siebie, np. ojciec, syn, wnuk, natomiast w linii bocznej osoby krewne nie pochodzą wprost od siebie przez urodzenie, ale mają wspólnego przodka – chodzi tu o rodzeństwo. Niemożliwe jest otrzymanie dyspensy od tej przeszkody. Polski Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie zezwala na małżeństwo między krewnymi w linii prostej oraz między rodzeństwem rodzonym i przyrodnym.

10. Przeszkoda powinowactwa

Powinowactwo jest to bliskość osób, której źródłem nie jest wspólnota krwi, ale ważnie zawarty związek małżeński, nawet jeszcze niedopełniony. Bliskość ta istnieje między mężem i krewnymi żony oraz między żoną i krewnymi męża. Krewni męża w tej samej linii i w tym samym stopniu są powinowatymi żony i odwrotnie. Tylko powinowactwo w linii prostej powoduje nieważność małżeństwa we wszystkich stopniach. Chodzi tu o relacje: ojczym – pasierbica, macocha – pasierb oraz teść – synowa, teściowa – zięć (po śmierci współmałżonka). Możliwa jest dyspensa od tej przeszkody.

11. Przeszkoda przyzwoitości publicznej

Przeszkoda pochodzi z nieważnego małżeństwa po rozpoczęciu życia wspólnego lub z notorycznego albo publicznego konkubinatu. Powoduje nieważność małżeństwa w pierwszym stopniu linii prostej między mężczyzną i krewnymi kobiety, i odwrotnie. Podstawą przeszkody jest nieważne małżeństwo, po rozpoczęciu życia wspólnego, albo notoryczny lub publiczny konkubinaty, czyli pozamałżeńskie pożycie dwojga osób na wzór małżonków i jeśli jest powszechnie znane, nazywa się go właśnie publicznym, i jeżeli nie da się tego faktu ukryć, nosi miano notorycznego. To przeszkoda pochodzenia kościelnego i możliwa jest dyspensa.

12. Przeszkoda pokrewieństwa prawnego

Pokrewieństwo prawne powstaje z adopcji. W KPK czytamy: „Nie mogą ważnie zawrzeć małżeństwa ze sobą ci, którzy są związani pokrewieństwem prawnym powstałym z adopcji, w linii prostej lub w drugim stopniu linii bocznej”. Według prawa kościelnego tą przeszkodą są związani: adoptujący i osoba adoptowana oraz osoba adoptowana i dzieci osoby adoptującej. Przeszkoda pokrewieństwa prawnego powstaje z ważnej adopcji. W uzasadnionym przypadku przeszkoda ta może być dyspensowana.

Za: opoka.org.pl

Przeszkody małżeńskie spełniają funkcję ochrony dobra całej społeczności i zapobieżenia ewentualnej osobistej oraz bezpośredniej szkodzie jednej ze stron, chociażby w przypadku niektórych przeszkód. Wyraźnie należy przy tym podkreślić, iż w Kościele katolickim nie ma rozwodów. Zatem rozwód cywilny rozwiązuje jedynie małżeństwo, które faktycznie się rozpadło, ale nie przestało istnieć. Kanoniczny proces małżeński stwierdza, że małżeństwo od początku nie istniało. Obecnie zauważyć można wzrastającą liczbę rozwodów, a co za tym idzie wzrasta liczba procesów o stwierdzenie nieważności małżeństwa. Osoby, których małżeństwo rozpadło się, a które zawarły nowy związek cywilny, kierując się wiarą i chęcią uregulowania swojego życia religijnego zgodnie z nauką Kościoła, próbują rozpocząć proces kościelny o stwierdzenie nieważności swojego małżeństwa.

Wstaw w poniższy tekst brakujące słowa w oparciu o wykład prowadzony przez nauczyciela. W ramce podano te słowa w przypadkowej kolejności.

czwartego; przodków; krwi; uprowadzoną; krewnymi; dyspensa; 18.; prawnego; potomstwa; Bogu; węzła; przyzwoitości; prawa; ochrzczoną; ślubem; śmierć; prostej; adopcji; krewnymi; płciowej; święcenia; konkubinatu; poprzedniego; celibatu; religii; przetrzymywaną; występku;

1. Przeszkoda wieku

W Polsce nie może zawrzeć ważnego małżeństwa mężczyzna i kobieta przed ukończeniem ¹..... roku życia, ale w uzasadnionych przypadkach kobieta może wstąpić w związek małżeński po 16. roku życia. Wykluczona dyspensa.

2. Przeszkoda niemocy ².....

Małżeństwo z natury rzeczy jest nastawione na zrodzenie i wychowanie ³..... Ma się tu na uwadze zdolność do podejmowania aktów skierowanych do przekazania życia ludzkiego. Przeszkoda pochodzi z prawa Bożego naturalnego i wyklucza dyspensę.

3. Przeszkoda ⁴..... małżeńskiego

Nieważnie usiłuje zawrzeć małżeństwo ta osoba, która jest związana węzłem ⁵..... małżeństwa. Przeszkoda węzła małżeńskiego pochodzi z ⁶..... Bożego pozytywnego i nie ma możliwości otrzymania dyspensy.

4. Przeszkoda różnej ⁷.....

Przeszkoda ta istnieje więc między osobą ⁸..... w Kościele katolickim albo do niego nawróconą a osobą nieochrzczoną. Można od tej przeszkody uzyskać dyspensę pod warunkiem, że strona katolicka złoży oświadczenie, że gotowa jest usunąć niebezpieczeństwo utraty wiary i szczerze przyrzeknie, że uczyni co w jej mocy, aby wszystkie dzieci zostały ochrzczone w Kościele katolickim i po katolicku wychowane.

5. Przeszkoda święceń

Nieważnie usiłują zawrzeć małżeństwo ci, którzy otrzymali ⁹..... Obowiązek ¹⁰....., podejmowany podczas święceń diakonatu, obejmuje trzy stopnie: diakonat, prezbiterat i episkopat. Tylko one są święceniami. Przeszkoda ustaje na mocy dyspensy.

6. Przeszkoda ślubu

Nieważnie usiłują zawrzeć małżeństwo ci, którzy są związani wieczystym ¹¹..... publicznym czystości w instytucie zakonnym. Chodzi więc tu o ślub, czyli o świadomie i dobrowolnie uczynioną ¹²..... obietnicę. Dyspensa jest możliwa.

7. Przeszkoda uprowadzenia

Nie może być ważne zawarte małżeństwo pomiędzy mężczyzną i kobietą ¹³..... lub choćby ¹⁴..... z zamiarem zawarcia z nią małżeństwa, chyba że później kobieta uwolniona od porywającego mężczyzny sama swobodnie wybierze to małżeństwo. Jest możliwa dyspensa od tej przeszkody.

8. Przeszkoda ¹⁵.....

Kto ze względu na zawarcie małżeństwa z określoną osobą zadaje ¹⁶..... jej współmałżonkowi lub własnemu, nieważnie usiłuje zawrzeć to małżeństwo. Dyspensa jest możliwa.

9. Przeszkoda pokrewieństwa

Przez pokrewieństwo należy rozumieć bliski związek zachodzący pomiędzy osobami, oparty na wspólnocie krwi, na skutek pochodzenia od siebie lub od wspólnych ¹⁷.... Powstaje on wtedy, gdy ktoś przychodzi na świat z rodziców będących w związku małżeńskim lub poza nim. W linii ¹⁸..... pokrewieństwa nieważne jest małżeństwo między wszystkimi wstępnymi i zstępnymi, zarówno prawego pochodzenia, jak i naturalnymi. W linii bocznej nieważne jest aż do ¹⁹..... stopnia włącznie. Niemożliwe jest otrzymanie dyspensy.

10. Przeszkoda powinowactwa

Powinowactwo jest to bliskość osób, której źródłem nie jest wspólnota²⁰....., ale ważnie zawarty związek małżeński, nawet jeszcze niedopełniony. Bliskość ta istnieje między mężem i²¹..... żony oraz między żoną i²²..... męża. Chodzi tu o relacje: ojczym – pasierbica, macocha – pasierb oraz teść – synowa, teściowa – zięć. Możliwa jest dyspensa.

11. Przeszkoda²³..... publicznej

Przeszkoda ta powstaje z nieważnego małżeństwa po rozpoczęciu życia wspólnego lub z notorycznego albo publicznego²⁴..... Powoduje ona nieważność małżeństwa w pierwszym stopniu linii prostej między mężczyzną i krewnymi kobiety, i odwrotnie. Jest to przeszkoda pochodzenia kościelnego i możliwa jest²⁵.....

12. Przeszkoda pokrewieństwa²⁶.....

Pokrewieństwo prawne powstaje z²⁷..... Nie mogą ważnie zawrzeć małżeństwa ze sobą związani pokrewieństwem prawnym powstałym z adopcji, w linii prostej lub w drugim stopniu linii bocznej. Przeszkoda ta może być dyspensowana.

Wykreśl z listy te dokumenty, które nie są potrzebne do zawarcia małżeństwa sakramentalnego.

- Metryka chrztu (ważna jest 6 miesięcy od daty wystawienia)
- Dowód osobisty
- PIT
- Świadczenie uczęszczania na lekcje religii (w zależności od diecezji lub parafii)
- Prawo jazdy
- Aktualny meldunek
- Potwierdzenie odbycia nauk przedmałżeńskich
- Paszport
- Zaświadczenie o posiadanych gruntach w hektarach przeliczeniowych
- Zaświadczenie o spowiedzi przedślubnej
- Zaświadczenie o przyjęciu sakramentu namaszczenia chorych
- Zaświadczenie o dochodach
- Zaświadczenie o wygłoszeniu zapowiedzi przedślubnych
- Zaświadczenie o niekaralności
- Zaświadczenie z USC o braku przeciwwskazań do zawarcia związku małżeńskiego
- Polisa ubezpieczenia na życie